

RÉGI MAGYAR MEGFIGYELÉSEK.

429. *Enyhe telck.** 1727—28 is lágy telek. 1727-iki Januárius 4-ikén nagy villámlások, mennydörgések. A' nyarak igen igen hevesek, borok igen jók. (U. o. 388. 1.)

1739. *lágý tél, a' Duna semmi jeget nem látott, utánna' igen forró nyár, finom borok.* (U. o. 391. 1.)

1748-ban, mellyre forduló tél havas ugyan, de nem hideg; forró, száraz tavasz követte. Bor igen finom és sok lett, 1 polturaért 5 litzte bort is adtak; a' legszebb tiszta búza köble Debreczenben 16 garas. (U. o. 391. 1.)

1764-re forduló lágý, sáros tél, az utak járhatatlanok a' sár miatt, őszi alá nem szánthattak annak idejében a' sok esőzésben, hanem új esztendő nap után tették azt meg. Még is olly bővség lett, hogy Miskoltzon egy köből zab 24, egy köből árpa pedig 28 krajczaron kelne. Po'sonyban és Komáromban egy véka Tiszta búza 3—4 garas, zab 2—3 Poltura. Bor is bőven termett és Sz.-Iván napkor már érett szőlő volt. (U. o. 394. 1.)

1772. *lágý tél, a' Duna semmit sem zajlott. Mátyás napjára a' tavaszi szántást már el is végezték; igen különös meleg nyár lett utánna, és sok bor. Az utánna következettek sem voltak kemény telek, a nyarak pedig szárazak, forrók.* (U. o. 395. 1.)

1773. Deczember 21-ikén szívirvány látszott, 1774-ik Januárius 19-ikén pedig nagy villámlások, égzengések voltak. (U. o. 395. 1.)

1779-re forduló nevezetes száraz tél, száraz utánna a' tavasz és nyár: sőt még az ős is. Miklós naptól fogva Szt. György napig se eső, se hó nem esett; de kemény fagyakkal járt a' tél, az utak úgy porzottak, mint Kánikulában. A fák 3-szor is virágoztak. Gabona kevés, bor jó. 1780-ra forduló havas tél követte. (U. o. 397. 1.)

* A Term. tud. Közl. ez idei febr. füzet 79. lapján megjelent közlemény folytatása.

1793-iki nem igen hideg tél. Februárius 11-ikén már a méhek sárga virágokat hordtak és Mátyás napra minden szántást s tavaszi szőlő munkát elvégeztek az emberek. József napra a fetskék mind eljöttek. (U. o. 403. 1.)

430. *Az ónnak hazánkban előforduló nemei.* Az Ónnak használása igen kiterjedett, mind az Orvosi szerek készítésében, mind a' mesterségekben. A' termő önből, mivel nagyon lágý, vízi tsatornák készíttetnek, úgy szinte olly táblák, mellyekkel néhutt a' házokat földik; a' nem érczes önből plájbászok, vassal és piskolczal egyesítve Könyvnyomtató betűk. Önből készülnek a' különbözőféle nagyságú puska golyóbisok, és serétek. Az ónnak hasznát veszik a' Gerentsérek (Fazekások) a' máz készítésében; a' festők a' festékek készítésében. Kevés üveggel össze olvasztatván, achromaticus üveg válik belőle (Flintglas); végre az arczulat ékesítésére is önből készülnek fehér arczmázok. Ezen kiterjedett hasznú ércznek hazánkban következő nemeit lehet feltalálni: 1. *Termő-Ón*, (Plumbum nativum) Szászkanál (Born Catalogue raisonné de Mlle de Raab T. II. p. 355.). Ez igen ritka, mivel a' levegőnek savany szesét könnyen magába szívja és porrá válik; 2. *Köz-Ónfény* (Galena vulgaris) Selmecz-bányán Honth vármegyében, Barsban Pila helységénél, Zsarnócson fellül; Zólyom Vármegyében Sz. Andráson fellül, úgy szinte Breznóbánya, Jaszena, Windisch Liptse helységeknél; Nógrád vármegyében Lónyabányán; Liptó Vármegyében Boczánál, Magurkánál, Maluzsinánál; Szathmárban Felső-Bányán; Mármarosban; Krassóban Dognátskánál, Oraviczánál. 3. *Ón-rozsda* (Plumbum plumbago) Zólyom Vármegyében Párniknál. Ezen két érczes önből sok ónat és valami kevés ezüstöt is olvasztanak. 4. *Piskolczó ónfény* (Galena antimonialis) Kapniknál és

néha Selmezbányán is. 5. *Barna érczelenített Ón* (Plumbum mineralisatum brunum) Selmezbányán Honth Vármegyében, és Kraszóban Szászskánál fordul elő. 6. *Zöld érczelenített Ón* Zólyomban Párníknál és Jaszenánál, és Biharban Rézbányánál találhatik. Ónot, és Phosphor savanyat készítenek belőle. 7. *Fekete érczelenített Ón* Zólyomban Párníknál terem. 8. *Fehér érczelenített Ón*. Találhatik Selmezbányán, Sz. Andrásnál és Jaszenánál Zólyomban; Mármárosban Borsánál; Krassóban Moldovánál, Szászskánál, Dognátskánál; Biharban Rézbányánál; és néhány Gömörben is. Mind ebből, mind az előbbiből Ónot olvasztanak. 8. *Sárga Ón-ércz*, Rézbányánál Biharban. Sárga festék készítésére használtatik. 9. *Porhanyó Agyag-Ón*. Párníknál, Jaszenánál, Szászskánál és Ochtinánál Gömörben fordul elő. Ónot olvasztanak belőle. (Hasznos Mulságok 1825. II-ik félesztendő 371—373. 1.)

431. *Winterl Jakab nekrológja*. Winterl Jakab kir. Tanácsos Úr, a' Philosophiának és Orvosi tudománynak Doctora, a' Chemiának és Botanicának a' Pesti Universitátsnál Tanítója, a' Göttingai, Heidelbergi és Jénai Természeti Társaságok Tagja, ezen hónap 24-ikére viradóra mellybéli vizikórságban meghalt. Ezen ősz Tudós, a' Természet titkainak fāradhatatlan vizsgálója, minden jó igyekezetnek kedvelője és Segítője, mély okoskodása és 40 esztendőktől való szüntelen nyomozása által olly titkokat fōdözött föl, mellyek nem csak a' Chemiában, hanem a' Természet körül forgó minden Tudományokban új világosságot terjesztenek. Az ő kettőző Chémiaja (Dualistische Chemie) neki a' találmányairól híres férfiak között tisztességes helyet szerzett, 's ezen Tudománynak szoros rendbe, 's Systemába hozatása őtet elfelejtetlenné teszi. Betsülték őtet a' Német Országí fő Tudósok, az Angliai Társaságok leveleikkel megtisztelték, a' Párisi Institutum, mint a' Természetnek szerentsés buvárját, különös ditséretekkel magasztalta. Hazánknak mostani helyheztetésére nézve igen nagy hasznu lehetne a' festékeknek az Ásványok-

ból való készítéséről tett felfōdözése. Kár, hogy ezen nagy Lelkű Férfúnak igyekezetei bő költségbéli segedelmet nem nyerhetek! Élt 78 esztendőig. (Hazai és Külföldi Tudositások 1809. Második félesztendő 334. 1.)

432. *Mitől tojnak a tyúkok szorgalmatlan*. Hogy a' tyúkok szorgalmatosan tojjanak: végy olaj pogátsát, vagy olly len magot, mellyből az olaj már ki van sutulva, vegyelítsd ugyan annyi búza korpával 's makk liszttel; önts le forró vízzel, gyurd őszve kovásznak, ebből szaggas haluskákat, szárard meg 's ezekkel tartsd tyukjaidat. Télen nyáron fognak tojni, tsak egyéb aránt legyen alkalmas meleg helyek. («Sokféle» Irá 's egybe szedé Sándor István 104. 1.)

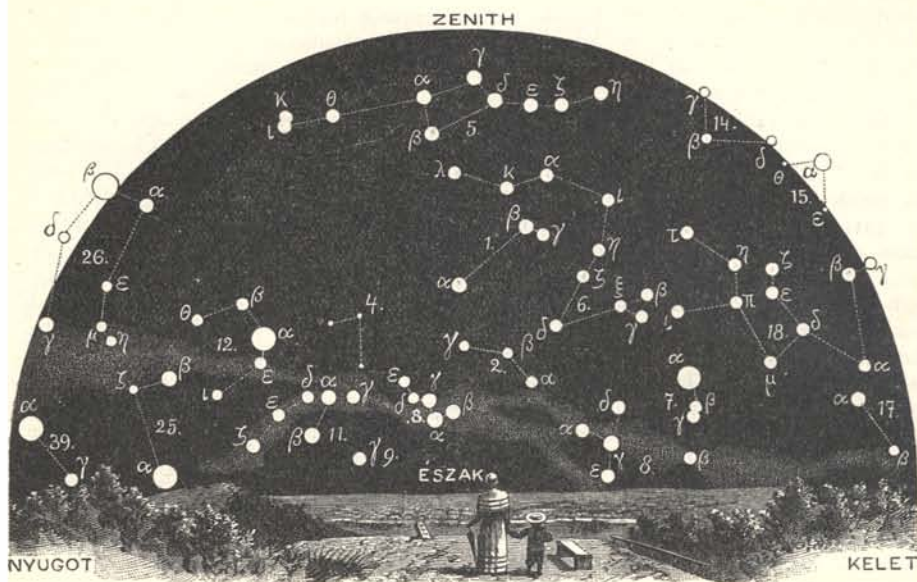
433. *Szappan föld*. Sáron, Tettes Ns. Heves Vármegyében, Sámuel Aba Királynak sírjától mintegy hat ölnyire, a' kőszikla falak között egy úgy nevezett szappan föld terület találhatik, mellyből az agyagos földet a' szomszedságok a' végre szokták elhordani, hogy a' zsiros petséteket, és fōtokat a ruhákból azzal még foganatossabban mint szappannal ki vehessék, melly ezen 'tzéjlanak saját tapasztalásom szerént is meg is felelt; ez a' föld fényes, 's felette síma, homályos sárga vagy inkább olajsínű, azon tulajdonsággal bir, hogy 'sirt, olajat, és más kővérséget magába szív, a' melly Chemiai módon tett elbontása, és vizsgálása szerént nagy részében kova földből (terra silicia), agyagból (terra argillacea), egy kevés magnesiából és kevés víz nedvességből áll; könnyen széjjel morsálódik ugyan, mivel lágy természetű, de ha száraz helyen tartatik, megkeményedik. Ezt a' föld nemét a' posztó készítők használhatják, mert a' szövetegre hintve, a' gyapjunak zsirosságát ki szedi és megemészti, sőt csudálatos az útzóknak állítása, a' kik azt akarják vitatni, hogy a' vadabb Nemetek ezen földet, melly Terra Fulonumnak is nevezetik, ártalom nélkül is eszik, a' mit nevezetessen a' Kárpátus Hegyei közt lakó Tzigányokról is erősítenek. (Tudományos Gyűjtemény 1830. V. k. 7. 1.)

Közl: LENGYEL BÁLINT.

A CSILLAGOS ÉG.

Bolygók: *Merkur* április hónapban hátráló mozgású hajnalszillag, mely május 10-ikén legnagyobb nyugoti kitérésekor legkényelmesebben észlelhető; az egész hónapi időköz alatt a Halak és a Kos csillagkép határán tartózkodik. — *Vénusz* szintén hajnalszillag és a Nap előtt átlag egy órával kél; a Halak csillagképének egész hosszát futja be az április közepétől május közepéig terjedő hónap alatt. — *Márvs* a Rák csillag-

képében tartózkodik, tehát Pollux és Regulus között nehézség nélkül látható. Április 23-ikán negyedfényben áll a Nappal, s ennek megfelelőleg átlag éjjeli 1 óra után nyugszik. — *Jupiter* április 25-ikén szemben áll a Nappal és pontosan a Spica és β Librae között állva, egész éjjel látható. — *Saturnus* az Antarestől és η Ophiuchitól keletre áll és egész éjjel látható; jelenleg hátrafutó mozgásban van. — *Uranus* szintén hátráló

A csillagos ég északi fele 1899. május 1-én Budapesten este 9 órakor.

1. Ursa minor; 2. Cepheus; 3. Cassiopeia; 4. Camelopardalis; 5. Ursa maior; 6. Draco; 7. Lyra; 8. Cygnus; 9. Andromeda; 10. Triangulum; 11. Perseus; 12. Auriga; 13. Canes venatici; 14. Bootes; 15. Corona (borealis); 16. Serpens; 17. Ophiuchus; 18. Hercules; 19. Aquila; 20. Delphinus; 21. Pegasus; 22. Pisces; 23. Aries; 24. Cetus.

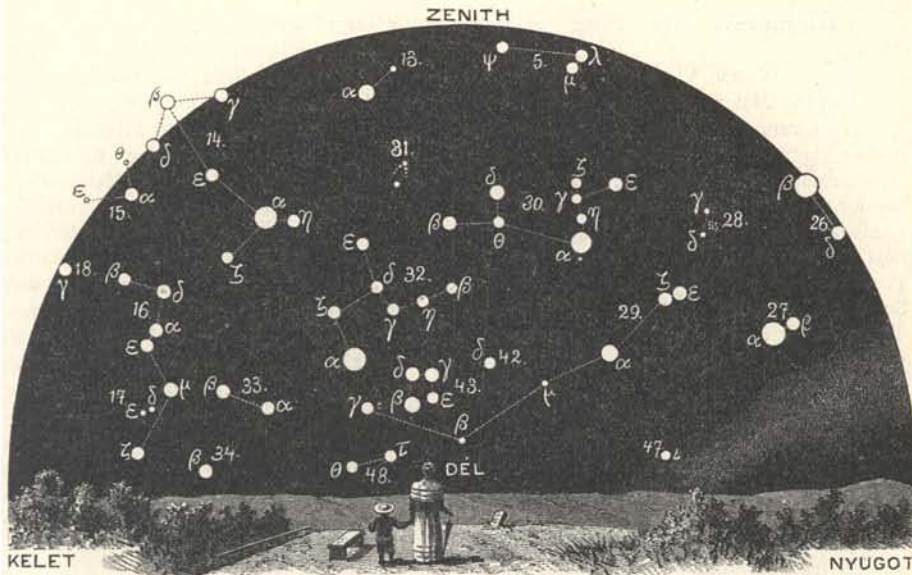
mozgású és minthogy az α és β Scorpiával keletre forduló egyenlőoldalú háromszöget alkot, szabad szemmel és nagyobb nehézség nélkül fölkereshető. Közel lévén a Nappal való szembenállásához, egész éjjel látható.

Tünemények: Április 15-ikén este 8h 20m-kor az η Geminorum 3—4-edrendű csillag geocentromos együttállása a Holddal, nálunk is látható fődéssel. — 16-ikán éjféltől után 2 perccel a μ Geminorum 3-adrendű csillag geocentromos együttállása a Holddal, nálunk is látható fődéssel. — 18-ikán d. e. 9h-kor a Mars együttállásban a Holddal.

Ugyanaznap e. 9h 56m 50s-kor a Jupiter III. holdjának fogyatkozása; belépés a bolygó árnyékkörébe. Mintegy két órával később, e. 11h 31m 40s-kor a III. hold fogyatkozása véget ér; kilépés az árnyékból. — 23-ikán e. 8h-kor a Mars negyedfényben a Nappal. — 25-ikén e. 8h-kor a Jupiter szembenállásban a Nappal. — 26-ikán éjféltől a Jupiter együttállásban a Holddal. Ugyanaznap éjféltől után 1h 56m 5s-kor a Jupiter III. holdjának fogyatkozása; belépése, és kevés később, reggel 3h 30m 7s-kor ugyan-ezen hold kilépése a Jupiter árnyékkúpjából.

—29-ikén éjjél után 2h 23^m-kor a Θ Ophiuchi 3—4-edrendű csillag geocentrumos együttállása a Holddal, nálunk is látható fődéssel. Ugyanaznap r. 8h-kor a Saturnus együttállásban a Holddal. — Május 7-ikén reggel 6h-kor a Vénus, és ugyanaznap este 11h-kor a Merkúr együttállásban a Holddal. — 10-ikén r. 7h-kor a Merkúr legnagyobb nyugoti kitérésében; szögtávolsága a Naptól 26° 15'. — 11-ikén r. 3h 20^m 1s-kor a Jupiter IV. holdjának fogyatkozása; az adott idő a sötétülés közepe, melynek egész lefolyása megfigyelhető.

Csillagászati újdonságok. Nagyon érdekes, a Biela-féle üstökösre és a vele rokon hullócsillagokra vonatkozó történeti tényt derített fel Eginitisz, az athenei csillagintézet igazgatója. Nikeforosz, konstantinápolyi patriarcha igen bő hullócsillagesést említ ugyanis írásaiban, a mely Eginitisz számításai szerint csak 752-ben összel lehetett; e hullócsillagok az Andromedából sugározta ki és a Bielidákkal azonosak. Minthogy e csillaghullás dúsabban 1852., 1872. és 1892-ben észleltetett és ezek 20 évi időköze pontosan a Biela üstökös keringési idejének

A csillagos ég déli fele 1899. május 1-én Budapesten este 9 órakor.

25. Taurus; 26. Gémini; 27. Canis minor; 28. Cancer; 29. Hydra; 30. Leo; 31. Coma Berenices; 32. Virgo; 33. Libra; 34. Scorpius; 35. Sagittarius; 36. Capricornus; 37. Aquarius; 38. Eridanus; 39. Orion; 40. Lepus; 41. Canis maior; 42. Crater; 43. Corvus; 44. Lupus; 45. Piscis austrinus; 46. Columba; 47. Argo; 48. Centaurus.

háromszorosa, azonkívül a 752-től 1852-ig terjedő idő is a 20 évek pontos sokszorosa, kétségtelen, hogy a följegyzett adatban a Biela üstökösnek régi megjelenésével van dolgunk s egyszersmind ki is van mutatva, hogy feloszlása nem 1846-ban, hanem legalább egy évezreddel ezelőtt vette kezdetét. Az üstökös most már teljesen hullócsillag-rajjá változott.

Fleming asszony nagy szorgalommal kutatta át a Harvard csillagvizsgálón rendszeresen fölvett fotografiai lemezeket, nem akadhatna-e segítségökkel a Witt-féle apró

bolygónak — a mely most véglegesen a 433. számot és az Eros nevet kapta — korábbi nyomára. Csakugyan nyilvánvalóvá lett, hogy e bolygó 1896. június 4-ikén és 5-ikén fölvett több fotografian szerepel. E korai megfigyelésekkel pontosan kiszámították a bolygó pályáját és megállapították előző megjelenéseiben helyét. Ily módon még előbbre lehetett követni az asteroidát, a mely már az 1896. április 6-ikán és június 4-ikén, 5-ikén, 1894. februárius 16-ikán, 1893. december 19-ikén és 27-ikén, végre 1893. október 28-ikán készült fényképfelvétel is szerepelt. K. R.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1899. márczius 22-ikén.

Elnök: Wartha Vincze.

Jegyző: Melczer Gusztáv.

Jelen vannak: Hőgyes Endre alelnök, Borbás Vincze, Degen Árpád, Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Koch Antal, Kövesligethy Radó, Laufenuer Karoly, Lendl Adolf, Lengyel Béla, Mihálkovich Géza, Nuricsán József, Pertik Ottó, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Schuller Alajos, Staub Móricz, Szily Kálmán, Than Károly és Wittmann Ferencz választmányi tagok; Lengyel István pénztárnok, Ráth Arnold könyvtárnok, Paszlavszky József első és Csöpey László másodtitkár.

A pénztárnok jelenti, hogy Dr. Klug Nándor egyetemi tanár 100 frtos alapítványát 200 frtra emelvén, a pártoló tagok sorába lépett, továbbá, hogy Karczag István birtokos Götzendorfbán (a Lajta m.) 60 frtal az örökítő tagok sorába lépett. — Örvendetes tudomásul van.

A könyvtárnok bemutatja az időközben érkezett ajándékmunkákat. Ezek: Az apróvad vadászata, Diezel-Mikától, az *Athenaeum* részvénytársaság ajándéka; *Alsó-Fehér vármegye* monografiája, III. kötet, 1. rész, a megye ajándéka; az *orsz. közegészségügyi egyesület* évkönyve 1898-ról, az egyesület ajándéka; A *délmagyarországi természet-tudományi társulat* története, Ries Ferencz-től, a társulat ajándéka; A Tisza hajdan és most, IV. rész, 1. kötet, a *földművelésügyi magy. kir. minisztérium* ajándéka; Műszaki ismertetések az 1896. évi ezredéves országos kiállításról, a *magyar mérnök- és építészegylet* ajándéka; Biró Lajos német-új-guineai néprajzi gyűjtésének leíró jegyzéke, a *Magy. Nemzeti Múzeum* néprajzi osztályának ajándéka; Agrostologia és gazdasági szakoktatásunk, Alföldi-Flatt Károly-

tól, a szerző ajándéka; németalföldi chemiai kísérleti állomásokra vonatkozó két füzet, Bittó Béla ajándéka; az országos közegészségi tanács 25 évi története, Dr. Csátáry Lajos-tól, a szerző ajándéka; egy különlenyomat S. Sommier- és E. Levier-től, Déchy Mór ajándéka; Meteorologische Tabellen des Baranyaer Komitates, C. Markovics-tól, a szerző ajándéka; Index florum szamosujvariensis S. Kovrig-és J. Ornstein-től, a szerzők ajándéka; A spektrumanalysis két parameter-egyenlete Dr. Kövesligethy Radó-tól, a szerző ajándéka; Pécs vidéke ásványszénét tartalmazó hashegyése, fordította Litschauer Lajos, a fordító ajándéka; öt különlenyomat Dr. Melczer Gusztáv-tól, a szerző ajándéka; Fejlődéstan, I. rész, Dr. Mihálkovich Géza-tól, a szerző ajándéka; Czukorrépmag-tenyésztés Rázsó Imré-től, a szerző ajándéka és egy különlenyomat Dr. Richter Aladár-tól, a szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

A pénztárnok szomorodott szívvel jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta 13 tag haláláról értesült; elhunyt Hauer Ferencz lovag, geológus Bécsben, a Társulatnak 1857 óta *levelező* tagja; Árvay Lajos városi jegyző Tapolczán; Bartos Gyula birtokos Hódoson, a Társulatnak 37 év óta tagja; Csikos Balázs birtokos Jászárokszálláson; Grötschel Imre takarékpénztári igazgató Budapesten (20 év óta volt tag); Hellmuth Ignác plébános Nagyágon; Dr. Jeszenszky Pál orvos Mezőberényen; Dr. Laki Józsa Károly orvos Kocson; Lehoczky Emil vasgyári tiszt Zólyombrezón; Mokry Ferencz m. k. postatávirda igazgató Budapesten (25 év óta tag) Pappszász Károly birtokos Budapesten (22 év óta tag); Rhédey Fe-

rencz tanár Csáktornyán és Dr. Schultz Henrik orvos Budapesten. — Szomorú tudomásul van.

Kilépésöket jelentették 25-en. — Tudomásul van.

Törlésre ajánltnak 30-an. — Töröltnek.

Tagválasztásra kerülvén a sor, új tagokul ajánltnak :

Uj tag :

Ajánló :

Dr. Akantisz Jusztin tiszti főorvos, Gesztes L. Alex Ernő m. e. hallgató, Soltész Nagy L. Babnigy Aurél gazdatiszt, Valkó József. Barsy Aurél kir. sóhiv. tisztt, Lengyel István. Bendekovich Sándor s.-kulturmérn., Lengyel I. Berzeviczy Gizella bölc.-hallg., Glücklich V. Bittner Lajos plebános, Ebner József. Bodnár Károly mérnök, Holéczy Gyula. Bogay Ferencz nagybérő, Fittler Béla. Blázsik Mihály áll. isk. igazgató, Éder János. Burgert Tamás hivatalnok, Haring Vilmos. Czeisler Emil tisztviselő, Pintér Ernő. Csiszár László tanár, Hódy Antal. Darázs Sándor joghallgató, Gyórfy Miksa. Dr. Darkó József bányaorvos, Szántó A.-né. Dr. Debreczeni Barna ügyvédjelölt, Gyórfy M. Farkas Sándor építész, Ráthonyi Sándor. Findeisen László hivatalnok, Lácza J. Fodor Gyula főv. tanító, Gyuris Géza. Frankl Jenő gazd. akad. hallg., Schlesinger F. Gerő Ferencz magánhivatalnok, Simonkai L. Glück Artur műegy. hallgató, Helfgott Armin. Güll Vilmos bölcsezzethallgató, Seemayer V. Györe Béla kántor, Nagy László. Halász Lajos orvostanhallgató, Gorka Sándor. Dr. Heinrich István kir. közjegyző, Éder J. Hercsuth Kálmán tanár, Bihary Károly. Dr. Horovitz Arthur járásorvos, Eisner J. Hrankovits Gergely m. kir. adótiszt, P. Nagy G. Institorisz István körjegyző, Droba Endre. Jeszenszky Károly gazdatiszt, Droba Endre. Kada István gyógyszerész, A. Aigner Lajos. Kárpáti Vilmos raktárfőnök, Boiger Károly. Kirileszku Gyula kir. közjegyző, Wörös I. Klatt Román tanárjelölt, Nagy Pál. Konrád Ödön körjegyző, Droba Endre. Kovács Miklós v. alszámvevő, Péter János. Körmendy István birtokos, Erdős Jenő. Krausz Béla joghallgató, Biedermann Adolf. Krompecher Gyula hivatalnok, Lagler Jenő. Krupiczter Antal magánhivatalnok, Gyórfy M. Langos Alajos erdőmester, Murádi Árpád. Mályusz Egyed törv.-széki bír., Meszlény G. Markó Nándor déli vasuti ellenőr, Schilhán J. Molnár István kir. aljársbíró, Fitoss Vilmos. Nagy Imre ügyvédjelölt, Hódy Antal.

Uj tag :

Ajánló :

Nagy Károly tanító, Nágy László. Odry Pál gazd. akad. hallgató, Schlesinger F. Oláh Dezső főv. tanító, Gyuris Géza. Orlovsky Frigyes tanárjelölt, Deckert Jenő. Péchy László ig. főmérnök, Holéczy Gyula. Dr. Perlstein Sándor ügyvéd, Stangel Gyula. Pillich Ottó r. k. s.-lelkész, Frank József. Reck Géza nagybérő, Kovács Lajos. Rehák Ede tanító, Winter J. Reizman Jenő akad. hallgató, Schlesinger F. Rottler Aladár közs. jegyző, Reitzner Ágoston. Dr. Rozvány György gyógyszerész, Hänn A. Sándor Pál II. aljegyző, Belényesy Zsigm. Sarlay Károly vándortanár, Ágoston Miklós. Scherfel Nándor ág. ev. lelkész, Boiger K. Seidner Miklós nagykereskedő, Murádi Á. Sipos Mihály ev. ref. lelkész, Andrásky K. Solcz András ág. ev. lelkész, Jankó Gyula. Somogyi János okl. gyógyszer., Maár Mihály. Sütő Béla kir. kulturmérnök, Lengyel István. Perniczai Szaich Emilné, Stvrteczky Ferencz. Szekulics Dóra tanító úrhölgy, Szluika Ella. Szijártó Miklós gimn. tanár, Lakits Ferencz. Szikszai András ev. ref. lelkész, Andrásky K. Özv. Szilágyi Béláné úrnő, Kiss Etelka. Takács Arnold polg. isk. tanító, Gyuris Géza. Tarródy János polg. isk. tanár, Vargha Lajos. Tinyó János polg. isk. tanár, Fábry Emil. Tóth Gábor ev. ref. lelkész, Nagy József. Ifj. Udvary Ferencz igazgató, Vargha Lajos. Uhlyárik Béla m. e. hallgató, Helfgott Armin. Vagács János ellenőr, Holéczy Gyula. Vannay Ferencz rajztanár, Éder János. Vitéz Ignác ev. ref. lelkész, Andrásky Kálm. Wieser Miklós mérnök, Holéczy Gyula.

A titkárság részéről előterjesztett ajánlottak, számszerint 81-en, megválasztatnak ; velők a tagok száma, leszámítva a veszteiséget, 8049-re emelkedett ; ezek közt van 241 alapító tag és 190 hölgy.

A **chemia-ásványtani szakosztály**-nak 1898. november 29-ikén tartott ülésén

I. Wartha Vincze »*A fémek előállításáról*« című előadásában azokról az eljárásokról szólott, a melyeknek célja, hogy a szén égéshőmérsékleténél nagyobb égéshőmérsékletű tüzelőanyagokat használjanak fel a fémek előállítására. Az eddigi tapasztalatok szerint legjobban bevált az aluminium, mely alkalmas élosztással bámulusat könnyen redukál chrómat, mangánt és vasoxidot. A módszert Goldschmidt dolgozta ki, azonban az elérhető hőmérsékletről nem tájékozott. Midőn az aluminium elég, Wartha számítása szerint körülbelől 4725° hőmér-

séklet érhető el. Az aluminium elégeésekor fejlődő hő nemcsak fémoxidok redukálására használható fel célszerűen, hanem fémek hegesztésére is.

FARBÁKY István közli, hogy mikor SCHENEK Istvánnal akkumulátoraikat szerkesztették, az ólom előállítására a cinket mint tüzelő anyagot ők is használták.

2. VÉRTÉSS JÓZSEF »Az acetylenről« című előadásában azokat a tapasztalatokat foglalta össze, a melyek az acetylen fejlesztése, tisztítása és lángzókkal való elégetése körül eddig ismeretesek.

E tárgyhoz hozzászólott PFEIFER Ignác, azután GRITTFNER Albert. Az első különösen a lángzó szerkezetére nézve tett megjegyzéseket, a második felszólaló pedig főleg az acetylent kisérő melléktermékek kezelésekre vonatkozó állításokhoz fűzött javító észrevételeket.

Az 1898. december 20-ikán tartott ülésén

1. LENGYEL Béla »Néhány gáz hatása az érzékeny fotograflemezre« címmel tartott előadásában arra a következtetésre jut, hogy a redukáló gázok a brómezüst-zselatinra a fényhez hasonlóképen hatnak, a mennyiben a brómezüstöt redukálhatóvá teszi a szokásos előidézőkkel, továbbá, hogy azok a fémek, a melyek hígított savakkal hidrogént fejlesztenek, a brómezüst-zselatinra is hatnak, még pedig oly módon, hogy a levegő nedvességéből hidrogént fejlesztenek s ez végzi a redukálást, nem pedig a fém gőze vagy az abból esetleg kilövelt ismeretlen sugarak. Kivételek a thórium és uranvegyületek, a melyek fénysugarakat lövelnek ki.

2. ILOSVAY Lajos jelentést tesz az atómsúlyok megállapítására kiküldött német bizottság javaslatáról, melynek alapján a szakülés kimondja, hogy a bizottságtól javasolt atómsúlyokat a gyakorlatban hasz-

nálni fogja mindaddig, a míg pontosabb meghatározás megváltoztatásukat nem teszi szükségessé.

Az **életteni szakosztály** 1898. december 13-ikán tartott ülésén

Dr. KUTHY DEZSŐ »*Physiologia a hydrotherapiában*« címen fejtegette a vizgyógyászat életteni alapjait. Huszonhárom színesen kidolgozott táblán mutatta be a hőmérsékleti ingerek hatását az erek lumenére, tonusára, a vér eloszlására a szervezetben, a szívösszehúzóadások szám- és intenzitásbeli viselkedésére, a lélekzés mélységére és ritmusára. Közvetlen helybeli hatás útján és távoli pontról reflex-érbeidegzés révén egyaránt előidézik az alacsony hőmérsékletek a vérerek összehúzóását és gyarapodásukat a rugalmas feszülésben. Általános hideg, vagy csak hűvös műveletek is fokozzák a szív munkaerejét, a mit az érlökésgörbe ascenziójának a régi szintjáján maradása elárul. Bemutatta ezután egy sor ergogrammon a vízkezelés, massage izomerő emelő hatását. Az izom a fáradásnak hűvös vízműveletek alkalmazása után jóval nagyobb fokban bír ellenállni s ha már elfáradt, egy ú. n. lehűtött fürdő révén pl. munkabírása ismét emelhető. Szaporodik a kontrakciók száma s nő az összehúzóadások intenzitása is. Majd a test hőháztartására való hatása a vízkezelésnek került fejtegetés alá. Jó hőelvonást akkor fogunk végezhetni, ha gondoskodunk a bőrbeli keringés épségéről a hűvös fürdőben, ha nyitva tartjuk a hőkiadás legfontosabb kapuját, mely normális viszonyok közt is a bőrön át történő melegvesztéségekben van megadva. Magas hőmérsékletű beavatkozások lázat is okozhatnak, miként az előadó maga magán is észlelte; a hőretentióból származó ezen temperatura-emelkedés azután rendszeren 1/4—3/4 óra múlva eltűnik, olykor azonban órákig is eltartthat.